

**Torgeir Bruun
Wyller**
professor i geriatri
og leder, Helse-
tjenesteaksjonen

Helse. Vi har fått sykehus som er mer bekymret for sitt omdømme enn for behandlingens faktiske kvalitet.

Vi trenger modige leger

Leger har med rette blitt beskyldt for å skjule sine feil og slutte rekkene i kompakt taushet når noe går galt. Etter flere tiår med økte pasientrettigheter, rett til journalinnsyn og vektlegging av åpenhet i legestudiet har problemet vedvart. Hvordan kan det ha seg?

Omdømmet er viktigst

Legestandens dårlige tradisjon har fått næring av et nytt fenomen: omdømmebyggingen. Vi har fått informasjonskonsulenter som er mer bekymret for omdømmet enn for behandlingens faktiske kvalitet. Når noe går galt, rykker omdømmebyggerne ut for å begrense skadevirkningene – ikke for pasient og pårørende, men for institusjonen. Det er en konsekvens av at skattefinansierte tjenester styres som om de var konkurrenter i et marked. Da blir omdømmet viktig. Men for pasienter i en offentlig helsetjeneste er ikke omdømmet viktig i det hele tatt. Det viktige er om behandlingen faktisk er god.

Leger har et personlig ansvar overfor den enkelte pasient. Det er det fantastiske med jobben, og det er det brutale de gangene det skjer feil. Vi trenger ikke flere formelle instruksjoner, avvikssystemer eller informasjonsmedarbeidere. Vi trenger leger som – selv i yrkets grusomme øyeblikk, og nettopp da – ser pasienten eller de etterlatte i øynene og sier: «Det er mitt ansvar. Jeg trodde føflekken var godartet – det var feil.» «Jeg skjønte ikke at barnet var i ferd med å få for lite surstoff under fødselen.» «Jeg skjønte for sent at oksygenlangen lå i spiserøret og ikke i luftrøret.» «Jeg skjønte ikke at moren til ditt nyfødte barn hadde blodpropp i lungene. Hadde jeg skjønnet det før, kunne hun vært i live i dag. Jeg beklager.»

Ansvar som pulveriseres

Det ville vært åpenhetskultur. Det ville vært å gi pasienter og etterlatte det snevete av oppreisning vi kan gi når det grusomme har skjedd. Og – uten at det skal være noe mål – det ville ført til færre klager. For det er naturligvis ingen ting som gjør pasienter og pårørende så rasende, og dermed motivert for å klage, som når de opplever at ansvar pulveriseres.

Dessverre er det ikke en slik åpenhetskultur våre ledere ønsker. Tvert imot. Det er truende hvis ansatte forbeholdsløst innrømmer feil. Det kan skade omdømmet, det kan gi juridisk etterspill, og det kan bli politisk ukorrekt fordi det understreker at ansvar primært er personlig og ikke institusjonelt. Derfor rådes ansatte til å være forsiktige med å uttale seg. «Ikke si noe ennå.» «Vent på informasjonskonsulenten.» «Vent på juristen.» Legenes fortielsestradisjon forsterkes.

Vi trenger i dag helsepersonell med dobbelt mot: Mot til å vedkjenne seg sitt personlige ansvar, og mot til å ignorere arbeidsgiverens juridifisering og omdømmebygging. Kanskje ikke så rart at mange svikter i det avgjørende øyeblikket.